

Weegschaaltjes

L. Polman*

Moet de 'War on Terror' objectief kunnen worden beoordeeld? Niet iedereen vindt dat nodig. De Nederlands-Amerikaanse schrijver Ian Buruma bijvoorbeeld vindt dat oorlogen lang niet altijd twee kanten hebben.

'Iemand die in 1938 over de vervolging van joden in Duitsland zou hebben gerapporteerd, zou het verhaal niet evenwichtiger hebben gemaakt door voor wederhoor bij Joseph Goebbels aan te kloppen,' zei hij.

Niet iedereen wil het dus, maar *kan* het? Welke kant van het verhaal vertel je als je bepaalde woorden gebruikt? Zijn het 'coalitietroepen' in Afghanistan, of is het net zo goed een 'bezettingsmacht'? Wie kan het verschil nog uitleggen tussen 'extremisten' en 'moslimverzet'?

Is er behalve van 'bloedige aanslagen' ook sprake van 'bloedige bezetting'? Is het 'luchtsteun' voor troepen aan de grond, of zijn het bombardementen op de burgers daar? Sneuvelen er bij zo'n actie 17, 30, of 65 'moslimterroristen' of 'vrijheidsstrijders'? En werden die 'uitgeschakeld' of 'vermoord'? Zijn de termen 'vredesmissie' en 'vredesproces' altijd van toepassing als we militair uitrukken en is 'oorlog' dan eigenlijk 'vrede' dus?

De woordkeuze in de beschrijving van de 'War on Terror' heeft potentieel ingrijpende consequenties.

Neem de zaak Al-Marri. De heer Ali al-Marri is Amerikaans staatsburger. De Amerikaanse overheid verdenkt hem ervan lid van Al Qaida te zijn. Vier jaar geleden werd hij gearresteerd en sindsdien kwijnt hij weg in een militair cachot in de Amerikaanse stad Charleston. Onlangs echter bepaalde de federale rechter dat zijn detentie onwettig is. Al Qaida vertegenwoordigt geen land en is dus geen krijgsmacht. Mr. Al-Marri is *dús* een burger en mag niet door militairen worden vastgehouden.

Hier worden de linguïstische valkuilen in de 'War on Terror' mooi blootgelegd. In het internationaal oorlogsrecht moet het verschil tussen burgers en militairen gerespecteerd worden. Sinds het uitbreken van de 'War on Terror' rommelen we met die scheidslijn. Westerse overheden categoriseren Al Qaida-leden en allerhande 'jihadisten' als militaire vijanden. De voormalige NAVO-bevelvoerder Wesley Clark waarschuwde in *The New York Times* dat we dat vooral niet moeten doen, want ordinaire criminelen kunnen dan aanspraak kunnen maken op privileges die bij de militaire status horen. De vijand doden is zo'n voorrecht en vijandige installaties vernietigen. Het Pentagon, dus.

* Mw. L. Polman is freelance journalist en auteur van *'k Zag twee beren, over de 'achterkant' van de VN-vredesmissies.*

Willen we het terrorisme verslaan, dan moeten we er alles aan doen om de eerbaarheid van hún doelen en middelen te ontkennen en die van ons te benadrukken, zegt Clark. Eerbaar is het om onze militairen te blijven inprenten dat burgers en militairen iets anders zijn. Eerbaar zou het zijn als onze overheden die scheiding ook strikt blijven hanteren. Clark pleit er daarom voor om terroristen op z'n best de status van moderne piraten te gunnen. Als gewone dienders ze niet te pakken kunnen krijgen, kunnen we militairen vragen om zo'n piraat even te arresteren, maar die vervolgens te overhandigen aan de civiele rechter.

'Piraat' of 'vijandelijke strijder'? De keuze voor een van de twee termen kan maar zo tot gevolg hebben dat Guantánamo binnenkort leegstaat.

Niet veel andere militairen dan Wesley Clark putten bevrediging uit semantische fijnproeverij, is mijn indruk.

Hoe de kaarten voor militairen in het veld zo'n beetje geschud zijn, is te distilleren uit het handboekje dat Amerikaanse soldaten meekrijgen als ze op een van de fronten van de 'War on Terror', c.q. een van de piratennesten, afgestuurd worden.

Behalve diagrammen van de structuren van de Iraakse en Afghaanse krijgsmachten en voorbeelden van plaatselijke verkeersborden, staan er vier pagina's basistaal dingetjes in, zoals 'Spreekt u Engels', 'Ik ben een Amerikaan' en 'Ik ben verdwaald'. Taalkundig interessant is verder alleen nog een passage over de techniek van het doorzoeken van 'hadji houses'. Daarin wordt niet toegelicht hoe we 'hadji' moeten definiëren: als 'persoon die de pelgrimage naar Mekka heeft volbracht', of als 'willekeurig welke inboorling'?

In mondelinge soldateninstructies worden woorden ook niet op schaaltes gewogen. Een Afghaanse maaltijd is 'raghead food', zeg maar voddenkopvoer (zoals in 'persoon met lange sjaal om zijn hoofd', denk ik) en dient standaard te worden afgeslagen. Verder wordt gesproken van 'Jihad Johnny's', 'zandnegers' en soms van 'boze baarden'. Ik heb het allemaal gehoord in Afghanistan.

Maar ach, de tegenpartij (of zijn het de 'nog niet overtuigden') heb ik zich ook wel eens zien verliezen in semantische wildplasserij. Of herkent u zich wel in hun omschrijving van de coalitie als 'zionistische kruisvaarders'?

BERICHT UIT AFRIKA